

Långt mer än en sjukdomsdagbok

Och väggarna förvandlades till världen runtomkring består av ett urval texter från **Johanna Ekströms** efterlämnade anteckningsböcker med kommentarer och reflektioner infogade av hennes bästa vän **Sigrid Rausing**. Anteckningsböckerna är totalt tretton till antalet. Den första från oktober 2019, den sista från februari 2022 fram till X, där X symboliserar slutet på livet. Johanna Ekström hade redan före sin bortgång bett Sigrid Rausing att redigera och avsluta texten.

Först en bit in i den nionde anteckningsboken får Johanna sin första diagnos, en stor trötthet och synförändringar hade hon noterat redan tidigare, *som det regnar guld genom ögat*. Hon går till sin optiker som ber henne att omgående sätta sig i en taxi till Karolinska där hon diagnostiseras med ögonmelanom i september 2021. *Allt guldet, stoffet, det som glittrat i mina ögonvrår. Vad säger det om mig, att jag tänker på det som vackert snarare än något som är ett tecken på att det är fel på min syn?*

I slutet av mars 2022 får hon så det slutliga beskedet om metastatisk cancer. Johanna skriver; *Onkologen sa att det inte går att göra något åt min lever. Den är full av metastaser, jag har även metastaser på bäckenet, en större på höger sida, flera små på vänster. Inga behandlingar rekommenderas. Jag har kanske tre månader kvar.*

Hon säger till sin bror som väntar utanför undersökningsrummet; *Jag tänker dö snart*. Johanna levde endast två veckor efter beskedet, varav en dag och en natt på Ersta Hospis.

Johanna Ekström för noggranna anteckningar och berättar detaljerat om sina drömmar och mardrömmar, om sin förundran

och tacksamhet över livet och om sin längtan efter kärlek och närhet.

Hon blickar tillbaka på minnen från barn- och ungdomstiden. Den alzheimersjuka modern som inte längre talar och som går bort under den här tiden har också en viktig plats i hennes tankar. Hon beskriver sina sorger och sina förluster.

Johanna Ekström gör ingen skillnad mellan den yttre och den inre verkligheten. Hon rör sig självklart och obehindrat mellan de båda världarna. Känslolivet ges stort utrymme, hon är vidöppen och hennes nyligen avslutade psykoanalys har sannolikt en stor del i med vilken lätthet och vilket mod hon rör sig i tankarna. I mellanrummet mellan livet och döden prövar och utforskar hon djärvt meningen med själva existensen.

I efterhand och med facit i hand är det förstås lätt att tolka in symboler och olika tecken i det Johanna skriver. Hur kroppen och psyket oavbrutet ger henne olika mer eller mindre "hemliga" meddelanden om sjukdomsförloppet. Hennes anteckningar formerar sig till en tid av magiskt tänkande i skuggan av den förestående döden och jag sugts ohjälpligt in hennes värld.

Johanna bär också på en stor kärlekssorg. Hennes älskade, som hon hade hoppats tillbringa många kommande år tillsammans med, har insjuknat i en allvarlig depression och de har sakta men oundvikligt glidit från varandra. Hon lider också i slutet av texten av den smärtsamma insikten om att hon snart ska lämna sin trettonåriga dotter. Hon verbaliserar det med orden;
Jag vill leva fem år till. Då är hon 18. Är jag girig? Två då.
Samtidigt konstaterar hon nyktert;

Hon kommer att minnas mig. Hon kommer att bära min kärlek inom sig. Hon är 13 år, alldeles för liten. Men stor nog för att inte glömma. Stor nog för att veta vad i henne som är jag och oss. Hon är omgärdad av kärlek.

Johanna tröstar sig själv med att det är hon och inte dottern som ska dö och när hon väl är död kommer hon inte längre att sakna sitt barn.

Men Johanna Ekströms texter är långt mera än en sjukdoms dagbok. Det är storslagen prosa med en perfekt tonträff. Helt fri från självömkan. Sigrid Rausing kommentarer blir också till ett fint stöd och komplement som hjälper till att styra upp berättelsen utan att för den skull ta över. Med varsam hand lotsar Rausing mig vidare i Johannas texter. Alltid försiktig och ömsint i sina reflektioner samtidigt som hon också månar om att visa upp bilden av sin fantastiska och roliga vän som har lika lätt till både skratt och bråddjup. En glad och engagerad mamma, positiv och generös med många vänner.

Ända intill slutet är Johanna glad när hon lyckas formulera tankarna hon bär på i sina anteckningar, sin plan på en kommande novellsamling och *den andra boken* som hon benämner som den viktigaste, den här, som jag nu just läst.

Johanna Ekström bjuder generöst in mig som läsare till att dela hennes resa i livets slutskede med en självklar pondus och resning. Allt är dessutom omtänksamt och vackert inramat med ett så gripande för- och efterord av Sigrid Rausing att jag blir helt förstummad. Mitt i all sorg, smärta och saknad är boken en strålande hyllning till livet och en kraftfull uppmaning till oss som finns kvar att leva i stunden, här och nu. Livet går inte i repris. Den sista anteckningsboken avslutas med;

Jag skulle vilja berätta om hur vackert det är, livet. Om himlen, fåglarna. Ljuset mot ögonlocken. Men också att det aldrig helt låter sig beskrivas och att det inte gör någonting.

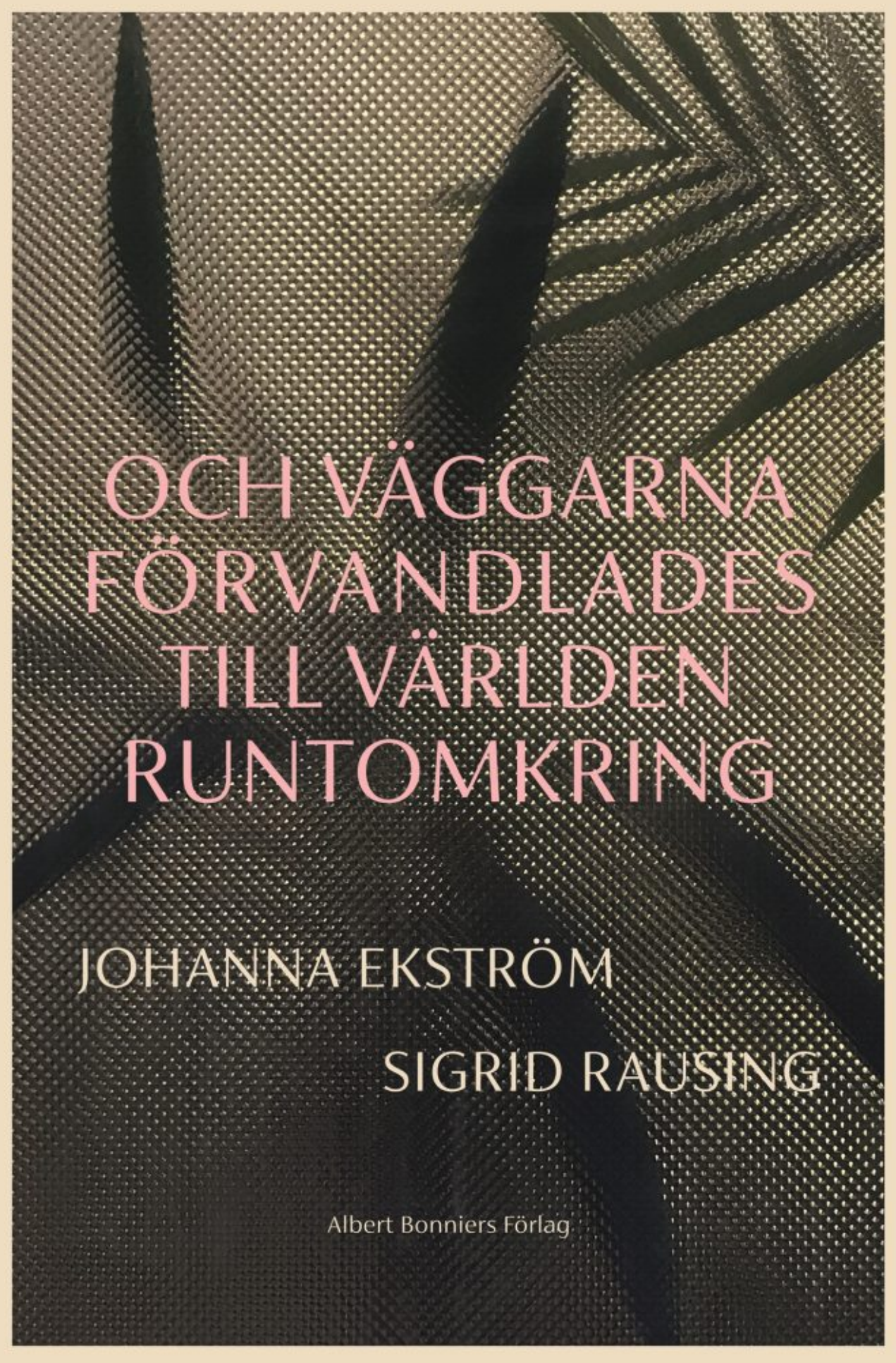
Johanna Ekström avled på Ersta Hospis den 13 april 2022 omgiven av sin familj och sina närmaste vänner.

Text: Heléne Nellvik

Och väggarna förvandlades till världen runtomkring

Johanna Ekström Sigrid Rausing

Albert Bonniers förlag. 2023

OCH VÄGGARNA FÖRVANDLADES TILL VÄRLDEN RUNTOMKRING

JOHANNA EKSTRÖM

SIGRID RAUSING

Albert Bonniers Förlag

Johanna Ekström (1970 – 2022) författare och fotografisk konstnär. Hon debuterade med diktsamlingen *Skiffer* (1992) och skrev därefter bland annat de uppmärksammade självbiografiska skildringarna *Om man håller sig i solen* (2012) om livet i skuggan av sina berömda föräldrar Margareta Ekström och Pär Wästberg och *Meningarna* (2020) om moderns Alzheimersjukdom.

Sigrid Rausing (f 1962) socialantropolog, förläggare och författare. Bosatt i London. Driver förlaget Granta Books och tidskriften Granta. Har debuterat litterärt med *Anteckningar från en kolchos* (2014) och har också skrivit [*Malström en memoar*](#) (2018) en självbiografi om missbruk, psykisk ohälsa och medberoende.